

KRONIKA

OKRÚHLE VÝROČIE KANSASKÉHO SLAVISTU, PROFESORA MARCA L. GREENBERGA

Tohto roku sa okrúhleho životného jubilea dožíva Marc L. Greenberg, profesor slavistiky na Kansaskej univerzite v Spojených štátoch amerických a popredný americký slovenista. Narodil sa v r. 1961 v Los Angeles, kde na známej Kalifornskej univerzite (UCLA) získal v r. 1983 stupeň bakalára (B.A.) z ruskej literatúry. Štúdium slovanskej porovnávacej jazykovedy na Chicagskej univerzite ukončil v r. 1984 získaním titulu magister (M.A.). Potom sa znovu vrátil do Kalifornie na doktorandské štúdiá, kde sa pod vedením popredných amerických slavistov (ako Henrik Birnbaum, Ronelle Alexander, Alan Timberlake) zdokonaľoval v slovanskej jazykovede. Budúcu vedeckú dráhu prof. Greenberga ovplyvnili dve okolnosti súvisiace s týmto obdobím. Tou prvou bola spolupráca s Pavlom Ivičom (1924 – 1999), popredným srbským dialektológom, ktorý v roku 1986 pôsobil na UCLA vďaka Fulbrightovmu programu a u vtedy sa formujúceho slavistu vzbudil záujem o slovanskú akcentológiu a dialektológiu. Ako druhá okolnosť sa javí oslabenie studenej vojny a všeobecný spoločenský odmäk vo východnej Európe v polovici 80. rokov, ktoré jubilantovi umožnili cestovanie a terénny výskum v slovanských krajinách, vtedy so socialistickým spoločenským zriadením. V tomto období absolvoval náš jubilant jazykové kurzy v rôznych východoeurópskych krajinách, ocitol sa aj v bývalom Československu, v ktorom sa neoznámil iba s češtinou, ale aj so svojou životnou láskou a budúcou manželkou – Slovincou Martou Pirnat. Kombinácia dvoch uvedených okolností ho celkom prirodzene priviedla do bývalej Juhoslávie, kde v r. 1988 – 1989 realizoval rozsiahly terénny výskum fonologického a akcentuačného systému slovinských nárečí v Prekmurí a v susednom maďarskom Porabí – z hľadiska historicko-porovnávacej slovanskej jazykovedy ide o veľmi dôležitú prechodnú nárečovú oblasť medzi slovinčinou a chorváckymi kajkavskými nárečiami. Na základe získaných výsledkov vypracoval doktorskú dizertáciu *A Historical Analysis of the Phonology and Accentuation of the Prekmurje Dialect of Slovenia*, ktorú úspešne obhájil v r. 1990. V rovnakom roku získal aj svoju prvú akademickú pozíciu na oddelení slovanských jazykov a literatúr Kansaskej univerzity sídliacej v útulnom mestečku Lawrence, na ktorej pôsobí dodnes.

Jeho viacročné bádanie v oblasti vývinu a dialektológie slovinčiny vyústilo do monografie *Historical Phonology of the Slovene Language* (Heidelberg: Universitätsverlag Carl Winter 2000) publikovanej v prestížnej edícii, v ktorej vyšla v r. 1975 aj historická fonológia slovenčiny R. Krajčoviča. Ide o dielo neodmysliteľné pre akýkoľvek seriózny výskum vývinu slovinčiny, ale aj celej južnoslovanskej jazykovej oblasti, za ktoré Americké združenie učiteľov slovanských a východoeurópskych jazykov v r. 2002 udelilo jeho autorovi cenu Best Book in Slavic Linguistics. Okrem toho pripravil Krátku gramatiku slovinčiny (*A Short Reference Grammar of Slovene*. Mníchov: LINCOM 2008) a nedávno preložil do angličtiny a pripravil na vydanie aj Prekmurskú slovinskú gramatiku Avgusta Pavela z r. 1942 (*Prekmurje Slovene Grammar. Avgust Pavel's Vend nyelvten (1942)*. Leiden: Brill 2020).

Napriek tomu, že sa ako jeho ústredná bádateľská oblasť javí slovinčina, prof. Greenberg je univerzálnym slavistom, ktorého záujmy sú oveľa širšie a v podstate sa dotýkajú všetkých slovanských jazykov. V jednej zo svojich početných prác prispel originálnymi nápadmi aj

k objasneniu zložitého vývinu jerov v slovenčine (*On the Vocalization of Jers in Slovak*. In: *Die Welt der Slaven*, roč. 33, 1988, s. 43 – 62). (Na tomto mieste by sme si neodpustili nespomenúť, že jubilantov rozvetvený aškenázsky rodokmeň siaha aj do východoslovenských Sečoviec, kde v 19. storočí žila početná židovská komunita.) Vedecký záujem uňho najnovšie vzbudil proces reštandardizácie spisovného jazyka Čiernohorcov, ktorý aktívne sleduje a vedecky mapuje.

Spomedzi početných zodpovedných vysokoškolských a administratívnych funkcií, ktoré prof. Greenberg počas svojej kariéry svedomito plnil, často aj na úkor vlastnej vedeckej produkcie, spomeňme aspoň post riaditeľa Školy jazykov, literatúr a kultúr Kansaskej univerzity (School of Languages, Literatures & Cultures, KU), ktorý zastával medzi rokmi 2014 a 2020. Je členom viacerých profesionálnych združení a vedeckých organizácií, takisto jedným zo zakladateľov a dlhoročným redaktorom slovinského slavistického časopisu *Slavia Centralis*. V ostatnom období je prof. Greenberg zapojený do projektu propagácie všeobecného a globálneho prístupného vedeckých zdrojov (Open Access). Aktuálne sa takisto aktívne podieľa na veľkolepom projekte vydavateľstva Brill *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics*, ktorého je hlavným editorom. V rámci tohto projektu, na ktorom spolupracujú slavisti z celého sveta vrátane slovenských (G. Múcsková, S. Habijanec, R. Garabík, V. Benko), sa jednotlivé heslá encyklopédie postupne zverejňujú na internete a po ich skompletizovaní je plánované aj knižné vydanie. Ide bezpochyby o popredné dielo jazykovednej slavistiky, ktoré poskytne najaktuálnejšie informácie o rôznych aspektoch všetkých slovanských jazykov a slavistiky ako celku.

Za svoje výnimočné zásluhy na poli výskumu slovinčiny a jej popularizácie v Spojených štátoch amerických bol náš jubilant v r. 2017 zvolený za člena korešpondenta Slovinskej akadémie vied a umení. V r. 2019 mu Slovinská republika udelila čestný titul vedeckého veľvyslanca (Ambassador of Science). Nepovšimnuté nezostali ani jeho ľudské kvality – tolerancia, trpezlivosť a neutíchajúca ochota pomôcť –, ktoré boli tiež dôvodom, prečo jeho spolupracovník Stephen M. Dickey a bývalý doktorand Mark Richard Lauersdorf pripravili na profesorovu počesť, parafrázujúc preklad jeho priezviska, zborník *V zeleni drželi zeleni breg* (Bloomington, Indiana: Slavica 2019). Z uvedeného zborníka si požičiame slová z článku V. A. Friedmana a B. D. Josepha, aby sme na záver výstižne pomenovali charakterové vlastnosti prof. Greenberga. Podľa autorov ide o „one of the nicest and most decent human beings in our field and in academia in general“, čo môže potvrdiť každý, kto mal česť a šťastie spolupracovať s jubilantom.

Profesorovi Greenbergovi pri príležitosti jeho životného jubilea prajeme v tejto náročnej dobe covidovej predovšetkým pevné zdravie, nech ho aj naďalej sprevádza neslabnúca tvorivá sila a nehasnúca iskra vedeckej inšpirácie. *Zei gezunt un štark*, Marek!

Siniša Habijanec
Jazykovedný ústav L. Štúra SAV
Bratislava